

יהודים בבילגוראיי של לפני המלחמה Jews in Bilgoraj before the war.

בחזרה לדף הקודם

Previous

next

סדרת התמונות הקבוצתיות הללו והבאות באדיבותו של מר נתן קרוננברג, בנו של אברהם קרוננברג ז"ל ממייסדי ארגון בילגוראיי [הראשון] בישראל.

This set of group photos, courtesy of Mr. Nathan Kronenber, son of Abraham Kronenberg, founder of the first Bilgoraj survivors organization in Israel.

קרן קיימת לישראל בילגוראיי לרגל עלותו
לא"י של ח' פרלמן מזכיר הקק"ל

Keren Kayemeth Lelsrael-Jewish
National Fund Farewell to H.
Perelman The Fund Secretary who
immigrated to Palestine.

פרידה מ י.ח.קרוננברג לרגל עזיבתו את בילגוראיי לא"י בשנת
1936, בתמונה צוות בית הדפוס של נ. קרוננברג.

Farewell to Ch. J Kronenberg upon leaving to
Palestine in 1936. with personnel of the N.Kronenberg
Press.

פלוגת "ההכשרה" בילגוראיי 1933

The Bilgoraj "hchshara" squadron 1933

פלוגת "ההכשרה" בילגוראיי 1934

The Bilgoraj "hchshara" squadron 1934

next prev.

פלוגת "ההכשרה" בילגוראיי 1934
The Bilgoraj "hchshara" squadron 1934

קבוצת ילדות מקן "הזאבים" [ווילטשוק]
A Group of Girls "Wolf Cell"

next

prev.

משפחת קרוננברג בעת ביקור של פנינה קרוננברג
1938 והבת יהודית בבילגוראיי

guest Arrives to Bilgoraj to visit the
family in 1938 [Kronenbergs]

בית"ר ארגון רביזיוניסטי בילגוראיי 1934

Beitar Revisionist Organization Bilgoraj 1934

ההתארגנות הציונית בבילגוראיי ב 1917 לפני הכרזת בלפור

The Zionist Bilgoraj organization in 1917

בנקאים יהודים בבילגוראיי

Jewish bankers in Bilgoraj

תיעוד פרידה של רחל גייסט שמהגרת לארה"ב 1937

Documenting a farewell of Rachel Gyst
immigrating to the USA 1937

ח. גוניק – אורח בעיירה

Ch' Gonik a guest in Shtetl

next

prev.

next

prev.

פרידה מבנימין ורשביאק לרגל עלייתו ל"ארץ ישראל" 1923, מאוחר יותר הצטרפו אליו אחרים מהמצולמים, טננהולץ למשל. כולם היו בני 18 לערך. כמה מהאנשים שבתמונה: יושבים בשורה הראשונה משמאל לימין – מוישה הורנדרקסלר, שאף הוא עלה לישראל, אמי – קיילה ברגשטיין ואבי – טויבייה טננהולץ מאחוריהם בשורה השנייה הנער עם העניבה – בנימין ורשביאק שיותר לא שב לבילגוראיי, התגורר בקיבוץ מעברות, היה דודה של שרה אבינון, בנו עדיין גר במעברות. בשורה השלישית מימין עומדת הינדה פוקס אמא של רבקה ניב ולידה יושב אביה של רבקה.

[התמונה ודברי ההסבר באדיבותה של עמליה מיודובניק]

Farewell to Biniamin Warshawiak upon making Allia to "Erez Isroel" 1923. Later some of the photographed joined him like Tenenholz. all of them were about 18 years old. Some peoples from the picture. In the first row sitting from left to right are: Moishe Horendreksler that also was in Israel at the same time, my mother Kaile Bergstein and my father Toiwie Tenenholz that also was in Israel. Behind them in the second row sitting the one with a tie is Biniamin Warshawiak that never went back to Bilgoraj, lived in kibbutz Maabarot, he was uncle of Sara Avinun and his son is still living in Maabarot. In the third row in the right side standing is Hinde Fuks, Rivka's mother and the second on sitting in the second row is Rivka Niv's father

[Photo and explanation by Amalia Miodownik]

[next](#) [prev.](#)

ועד המלמדים מהחדר "זיכרון יעקב ובית משה"

Committee of "Melamdim" from the "heder" Zichron Yacov, Bait Moshe.

ארגון צעירי אגודת ישראל
The 'Agudat Israel' youth organization

בנות-יעקב אין בילגוריי

חברי בית"ר בילגוראיי ומפקדיהם. שורה רביעית, חמישי משמאל, אברהם קרוננברג – מפקד.
 הילד היושב בשורה השנייה, ראשון משמאל, הוא שמואל בר-און – חניך.

next

prev.

Members and Commanders of Beitar in Bilgoraj. Abraham Kronenberg - commander
 [5th from left 4th row] The Child [first from left 2nd row] Shmuel Bar-On – cadet.

אויף א חתונה אין בילגוריי, וואלף בוים מיט דער פרוי (לעבן אין בראזיל).
 ישראל האניגספעלד (לעבט אין ישראל), אלע איבריגע (אומגעקומען).

חתונה בבילגוראיי, וולף בוים ואשתו [ברזיל], ישראל הוניגספלד [ישראל], כל היתר נספו.
 [חורבן בילגוראיי עמוד 291]

A wedding in Bilgoraj, Wolf Boim and his wife [Brazil], Israel Honigsfeld
 [Israel], all the others exterminated.

next

prev.

מימין לשמאל: משולם הוניגבוים [נספה], אשתו של יעקב סטמפל, שמעון בוכבינדר, רייזל
סטמפל [ישראל], לאה גולדברד [נספתה] לוי שיינוולד, באלטשע גרינאפל [ישראל], נחמיה
לאנג [נספה], שלום גרינאפל [ישראל]
[חורבן בילגוראיי ע"מ 246]

Left to right: Meshulam Honigboim [exterminated], Jakov Stempl's wife,
Shimon Buchvinder, Reizl Stempl [Israel, Lea Goldbard [exterminated] Levi
Sheinvald, Baltche Grinapel [Israel] Nehemia Lang [exterminated], Shalom
Grinapel [Israel]

next

prev.

אויף א חתונה אין בילגוריי ; וואלף בוים (לעבט אין בראזיל), ישראל הוניגספעלד
(לעבט אין ישראל). אלע איברינקע (אומגעקומען).

חתונה בבילגוראיי, וולף בוים [ברזיל], ישראל הוניגספלד [ישראל], כל היתר נספו. [חורבן בילגוראיי עמוד 257]
A wedding in Bilgoraj, Wolf Boim [Brazil], Israel Honigsfeld [Israel], all the others exterminated.

[next](#)

[prev.](#)

ברית הצה"ר בבילגוראיי ארגון שבראשו עמד יונה חיים קרוננברג שעלה לישראל ב 30.03.1926 עמוד 95

[next](#)

[prev.](#)

פון רעכטס אויף לינקס : (זיצן) חייא פאנצערמאן, גאניק, פעסע ליכטענפעלד.
(שטייען) משה ליכטענפעלד, א דאנציקער און יעקב טייער.

מימין לשמאל: [יושבים] חייא פנצרמן, גאניק, פעסע ליכטנפלד. [עומדים] משה ליכטנפלד, א. דנציקר ויעקב טייער.
[חורבן בילגוראיי עמוד 296]

Left to right: [Sitting] Chaya Panzerman, Danick, Pesa Lichtenfeld. [Standing] Moshe Lichtenfeld, A. Danziker, and Jakov Tayer.

next

prev.

די פליגת הכשרה פון בית"ר אין בילגורי, "פסח ביום סדר"

פלוגת הכשרה של בית"ר בבילגוראיי, פסח – ליל הסדר [חורבן בילגוראיי עמוד 94]
Squadron in Bilgoraj, Passover Seder Beitar Qualification

(פון רעכטס אויף לינקס). משה זילבערמאן, כעלקע, שלמה זילבערמינץ, הערש יאנאווער.
נטע קליינמינץ און טאבערס אן אייניקל.

next

prev.

מימין לשמאל: משה זילברמן, קולקה, שלמה זילברמינץ, הערש ינובר, נטע קליינמינץ ונכדו של
טובר [חורבן בילגוראיי עמוד 283]

Left to right: Moshe Zilberman, Kolka, Shlomo Zilberminz, Hersch Januver, Neta
Klynminz and Tobers grandchild.

באדיבות ישראל בר-און ואלישבע הניג לזכר משפחות ברון ופוטנר מבילגוראיי. Courtesy of bar-On Family in memory of Families Bron and Futter.

ישראל יעקב ברון [שרול יענקל], אשתו בתיה לבית פוטנר ובנותיהם שרה ורחל

כולם לא שרדו את השואה

Israel Yakov Bron, His wife Bhatia [Futter] and the daughters Sara and Rachel

Non of them survived the Holocaust

[next](#) [prev.](#)

באדיבות רבקה ניב וטובה לייטר לזכר משפחות לייטר פוקס שוערדשארף מבילגוראיי.

Courtesy of Rivka Niv and Tova Laiter in memory of Families Laiter, Fux and Shvertshaft.

תמונות של האם הינדה פוקס שצולמו בבילגוראיי הינדה שרדה את השואה

Photos of the mother: Hinda Fux taken in Bilgoraj Hinda Survived

[next](#)

[prev.](#)

באדיבות אילנה זוננברג ואלי גל [זלצמן] לזכר משפחות קופף וזלצמן מבילגוראיי.

Courtesy of Ilana Zonenberg and Eli Gal [Salzmann] in memory of Families Kopf and Salzmann

מימין לשמאל: זלצמן משה וטובה אבא ואמא של אלי, עומדים
מימין לשמאל האחים יוסף קופף ואהרון קופף אבא של אילנה.
[שרדו את השואה]

Sitting right to left: Salzmann Moshe and his wife Tova
[Kopf] standing: the brothers Josef and Aaron Kopf

יושבים מימין לשמאל: האחות רחל שנספתה בשואה, האח אהרון האחות זלטה
עומדים מימין לשמאל: משה זלצמן ואשתו טובה, אלמוני, האחות חנה ובעלה
Sitting right to left: Rachel [Sister – did not survive] bother and
sister Aaron and Zlate Salzmann Standing: Moshe and his wife
Tova [Kopf] sister Chana and her husband.

כל התמונות צולמו
בבילגוראיי

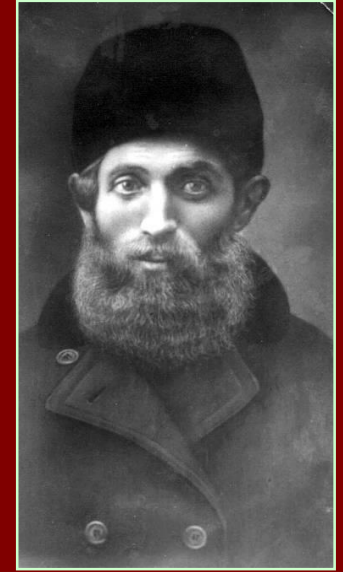
All photos taken in
Bilgoraj

[next](#)

[prev.](#)

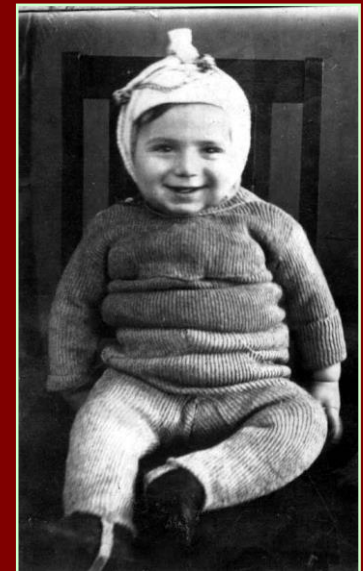
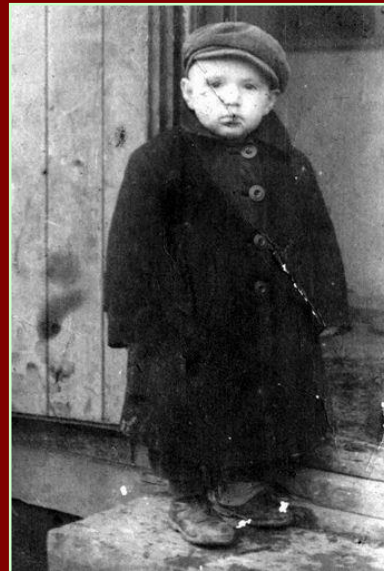
באדיבות אלקה שובל לזכר משפחות שולמן ופנצרמן מבילגוראיי.

Courtesy of Elka Shoval in memory of Families Shulmann and Panzermann

[next](#)

[prev.](#)

באדיבות אלקה שובל לזכר משפחות שולמן ופנצרמן מבילגורא"י.

Courtesy of Elka Shoval in memory of Families Shulmann and Panzermann

next

prev.

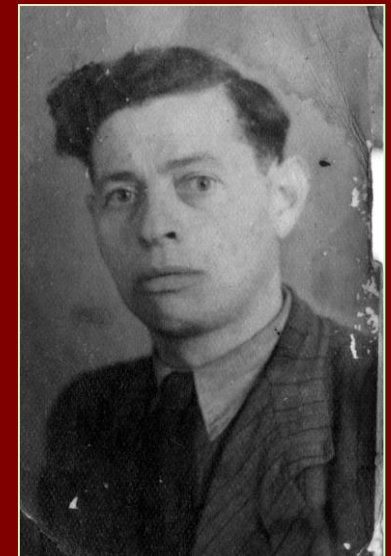
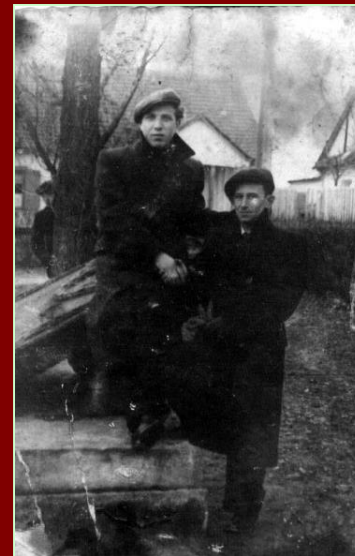

באדיבות אלקה שובל לזכר משפחות שולמן ופנצרמן מבילגוראיי.

Courtesy of Elka Shoval in memory of Families Shulmann and Panzermann

[next](#) [prev.](#)

באדיבות דפנה ברפמן לזכר משפחות ברפמן מטומשוב לובלסקי וקסנר מבילגורא".

Courtesy of Daphna Brafman in memory of Families Brafman and Kasner

[next](#)

[prev.](#)

סבי אברהם ברפמן יליד טומשוב לובלסקי וסבתי ברכה לבית קסנר ילידת בילגורא". שניהם נרצחו בשואה.
My grandfather Abraham Brafman, born in Tomaszow Lubelski, and my grandmother Bracha Nee Kasner, born in Bilgoraj. Both perished in the holocaust

דפנה ברפמן

באדיבות פרופ' יונה קרוננברג לזכר משפחות קרוננברג וקורנבליט מבילגוראיי.

Courtesy of Prof. Jona Kronenberg in memory of Families Kronenberg and Korenblit

[next](#)

[prev.](#)

next

prev.

משפחת יקותיאל קורנבליט לזכר האם מלכה, בנה דוד, אשתו פיגה ו 3 ילדיהם, הבן לייבל, אשתו בתיה וילדם, הבת בריינדל, בעלה משה ו 3 ילדיהם, הבת הודיס ובעלה יוסף ובנם, והבן משה [מודעת גננדל ליבהבר מאמריקה ורחל קורנברג מישראל עמוד 342]

משפחת נתן נטע קרונברג זכרם לברכה לזכר האב נתן נטע, האם רחל'טשע, האחות מרים טורם, בעלה הערש ו 3 ילדיהם, האחות גיטל הרמן וילד, האחות לאה פרישרמן, בעלה שמואל וילד, והאח אביגדור רפאל [יונה, שמואל ואברהם קרונברג א"י עמוד 321]

שמואל אלי שוורדשרף

יצחק נתן נטע ברלינר הוא האב של בריינדל שנשאה ליצחק מאיר וינברג תאומים מבילגורי. בתו אסתר נשאה לשמואל אלי שוורדשרף. מכאן שהרב נתן נטע ברלינר הוא הסבא של אסתר אשת שמואל אלי שוורדשרף. שמואל אלי שוורדשרף הוא הסבא של נתן נטע קרונברג. שמואל אלי שוורדשרף מלובלין ונכדו של דב בעריש שוורדשרף הלפרין "המגיד מלובלין" מצד אביו היה 1816. הוא היה בנו של אליעזר שוורדשרף מלובלין ונכדו של דב בעריש שוורדשרף הלפרין "המגיד מלובלין" מצד אביו היה מצאצאי המהרש"ל. מצד אמו היה נכדו של יחזקאל מאיר ווינברג תאומים מבילגורי שהוא מצאצאי שאול וואל "מלך פולין ליום אחד". דב בעריש הלפרין הסבא של שמואל אלי שוורדשרף היה אב בית הדין ומוהל בלובלין. באותה השנה נתנו שמות המשפחה לתושבים וכאשר עברו פקידי הממשלה לקבוע שמות משפחה עמד הרב והשחז את סכיננו כדי להכינו לברית מילה. הפקיד החליף אז את השם מהלפרין לשוורדשרף. לשמואל אלי שוורדשרף היו שני בנים וחמש בנות. צאצאי דוד טיבלה שוורדשרף הם משפחת אברהם שמחה בונם מיכאלסון, צאצאי פריידיה הם משפחות רפפורט ועצמון וצאצאי גיטל שנשאה ליונה חיים קרונברג הם משפחות קרונברג, פוטר, סגל, פלדשטיין ובלאס. שמואל אלי שוורדשרף שנולד בלובלין, עבר לבילגורי כדי להתחתן עם משפחת וינברג תאומים. עם הזמן צבר נכסים ורכוש רב והיה מעשירי העיירה. הוא ניהל את עסקי השר פלאמאנאו אשר ישב בפטרסבורג והיה ממונה על כל חלקי פולין הרוסית, שמואל אלי נהל את כל עסקי העיר וגבית המיסים בבילגורי וסביבתה. שמואל אלי יצר קשרי אמונה עם השר והיה נוסע אליו לעתים לפטרסבורג והוא גם הוצג בפני הקיסר אלכסנדר השני ואף קיבל ממנו טבעת זהב כאות כבוד עם חותם המלך. חלק גדול מקרקעות ויערות העיר בילגורי היו שייכים לו. הוא תרם את הקרקע והכסף לבניית בית המדרש בבילגורי ואף עזר בבניית בתי מדרש בכל עיירות הסביבה. שמואל אלי שוורדשרף נפטר בשנת תרלח - 1877 בהיותו בן 61 בבית החולים בוורשה לשם הובא לריפוי. הוא קבור בבית הקברות של וורשה אך מצבתו לא נתגלתה עד היום.

יהודים מבילגוראיי שזהותם לא ידועה לנו [מעוזבנו של אברהם קרוננברג ובאדיבות פרופ' יונה קרוננברג]
Unidentified Bilgoraj Jews [from Avraham Kronenberg r.i.p collection, Courtesy of Prof. Jona Kronenberg]

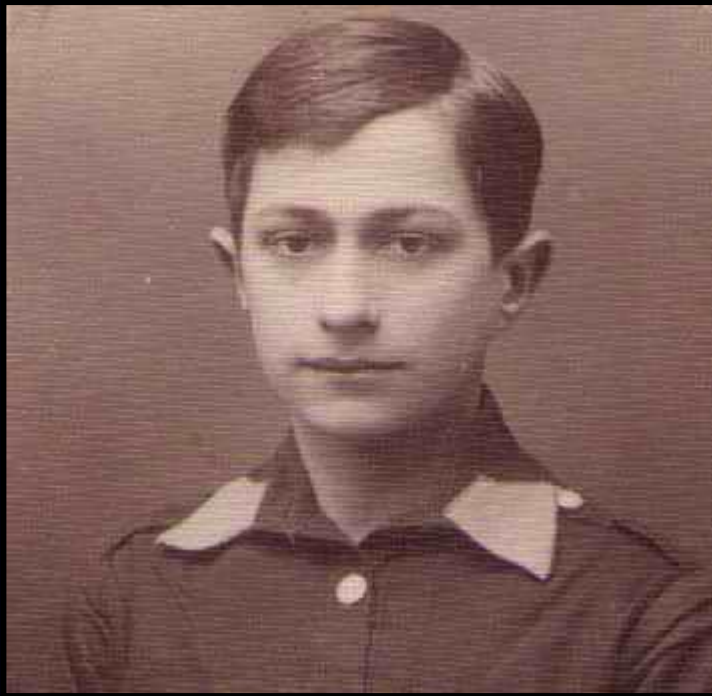

[next](#)

[prev.](#)

From the book "The destruction of Bilgoraj"

יוסף הירשהורן

קבוצת פרטיזנים יהודיים פעלה מתוך יערות בילגוראיי בין חבריה היו: איציק פורצלן, סיני שפער, בנו של השוחט אליעזר, נטע קליינמינץ, שלמה בן חיים פיינר ויוסף הירשהורן. בלילות היו מתגנבים לגטו ומגייסים צעירים ליערות. בהיתקלות בין איציק פורצלן לפלוגת גרמנים נפגע בחילופי יריות נפצע, נסוג לכיוון היער ושם הוכרע מכדור גרמני. יוסף הירשהורן נחטף בידי איכרים מקומיים ובקרב בקעו הם את ראשו. בהעדר תרופות ועזרה רפואית הזדהם הפצע בעוד תועה הוא בשבילי היער נפח את נשמתו. [חורבן בילגוראיי עמוד 305]

משפחתו של אברהם רובינשטיין, כולם למעט בתם חנה טארם ובנם ניספו, הניצולים עלו לישראל.

[חורבן בילגוראיי עמוד 306]

[next](#)

[prev.](#)

משפחת יוסף גרשטנבליט זכרם לברכה - האב משה יוסף, האם רבקה, הבן לייב ואשתו פערל וילד, הבן ברוך, הבת רחל והבן זלמן-מאיר לא כולם בתמונה שנערכה בידי הבן לעמל גרשטנבליט ששרד ועלה לישראל.

[חורבן בילגוראיי עמוד 329]

next prev.

כנראה משה בויס ואשתו חניקה בתמונה של וולף בויס מברזיל עמוד 346

בני משפחת ליכטנפלד ז"ל - כתוב בדף "אמי חיה שרה, אחותי מאליע פיינער, בעלה חיים וילדים, אחותי פסעס ובעלה, אחותי אסתר ינובר וילד, ואחי משה". [מרדכי ליכטנפלד-קנדה וליפא ליכטנפלד - בוליביה] עמוד 345

משפחת מרדכי הודס זכרם לברכה - האב מרדכי, האם לאה הבת אלקה והסבתא קינע [חורבן בילגוראיי עמוד 330]

next

prev.

בעריש מיצנר אשתו ובני משפחתו - מימין לשמאל: [עומדים] שרה, נעקע, פרימעט, פסח ויצמן וילדו [יושבים] הערש זאטלמאן, אשתו הענע ו 2 ילדיהם [למטה], חנה ושמואל לייב. [חורבן בילגוראיי עמוד 301]

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "The destruction of Bilgoraj"

בני משפחת רובינשטיין ז"ל – כתוב בדף: "האב שלמה והאם בת-שבע, האחות מרים ליבה בעלה מאיר ורשביאק וילדיהם, האחות פייגה ובעלה לוי הופמן וילדים והאחות מלכה" [טובה רובינשטיין – ישראל] עמוד 344

בני משפחת ויברג ז"ל – כתוב בדף "אשתי פרידה, בתי גולדה אונגר בעלה יחיאל וילדיהם, בני משה, אשתו מרים, בני פנחס ואשתו ייטקה, בתי גנענדל ונכדתי אסתר [שלמה ויינברג – ישראל] עמוד 336

[next](#) [prev.](#)

נחמה זילברליכט ז"ל עמוד 340

ילד ממשפחת בוכבינדר, האבא אליעזר ז"ל עמוד 333

וואלף שאץ ובתו ליבע עמוד 331

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "The destruction of Bilgoraj"

בני משפחת ברומברג עמוד 343

דוד ב"ר יהושע שטרן ז"ל

לאחר המלחמה הגיע ללובלין כאיש צבא פולני, בסוכות 1945 נערכה התנפלות כנופיות הא.ק. הפולני, יהושע נשלח עם יחידתו לחסל את הפורעים ושם מצא את מותו.

[מודעתו של חיים שטרן א"י עמוד 341]

[next](#) [prev.](#)

משפחת חיים זיסמן זכרם לברכה

הינדה קופרמן חיים זיסמן, אשתו אסתר מלכה יוכבד דורפמן
ילדיהם: גיטל, הערש לייב, שרה בעלה אליהו
מתתיהו חנה אלתע ורייזל וילדיהם.

משפחת ישראל חיים ווינברג: בתמונה האב ישראל חיים, האם חנטשע, הבת מרים והבן יחזקאל מאיר.

[מודעת באשי פעדער מישראל בעמוד 337]

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "The destruction of Bilgoraj"

משפחת יוסף אריה פוטער: [עמוד 338]

משפחת אברהם טאבר זכרם לברכה: האב אברהם טאבר, האם פרימעט, הבת סוניה, בעלה וילד, הבן יהודה, הבת צירל והבת יהודית [יעקב טאבער, פרגוואי עמוד 332]

משפחת גיטל גרוסמן ז"ל [רבקה גולדשטיין עמוד 325]

[next](#)

[prev.](#)

משפחה יהודית לא מזוהה

באדיבות עמליה מידובניק לזכר משפחות ברגשטיין, קצנלבוויגן, הורנדרקסלר, טייר וטנהולץ מבילגוראיי.

Courtesy of Amalia Midovski in memory of Families Bergshtein, Katzenelboigen, Horndrexler, Tayet and Tenenholtz

קבוצת נשים חברות. איני מכירה אף אחת מהן למעט אמי קיילה ראשונה משמאל צולם
בבילגוראיי 1923-1925

A group of women friends, I don't know anyone of them, except my mother, sitting the first to the left, Bilgoraj 1923-25

אמי: קיילה ברגשטיין

My mother, Kajla Bergstein

[next](#)

[prev.](#)

קיילה ברגשטיין אמא של עמליה צולם בשנות העשרים בבילגוראיי

Kajla Bergstein (Kacenelebogen maid name) when she was a young lady, more or less in 1920-25 in Bilgoraj

באדיבות עמליה מידובניק לזכר משפחות ברגשטיין, קצנלבוויגן, הורנדרקסלר, טיייר וטנהולץ מבילגוראיי.

Courtesy of Amalia Midovski in memory of Families Bergshtein, Katzenelboigen, Horndrexler, Tayet and Tenenholtz

קבוצת חברים מבילגוראיי, ראשון משמאל – משה הורנדרקסלר [אביו של צבי גורן], השלישי כנראה משה טיייר, האישה במרכז כנראה דודתי טיילה, אחות אמי [נרצחה ע"י האוקראינים]

A group of friends from Bilgoraj, Standing first to left Moishe Horendreksler (Zvi's Goren father), the third seems to be Moishe Tajer, the lady in the middle I think is my aunt Tyle, mother's sister (murdered by the Ukrainians).

[next](#) [prev.](#)

אבי טוביה ובנימין ורשביאק נפרדים לשלום זה מזה
My father Tojwie and Benjamin Warszawiak
shaking hands and saying good bye.

סבי – דוד טנהולץ
My grandfather David Tenenholtz

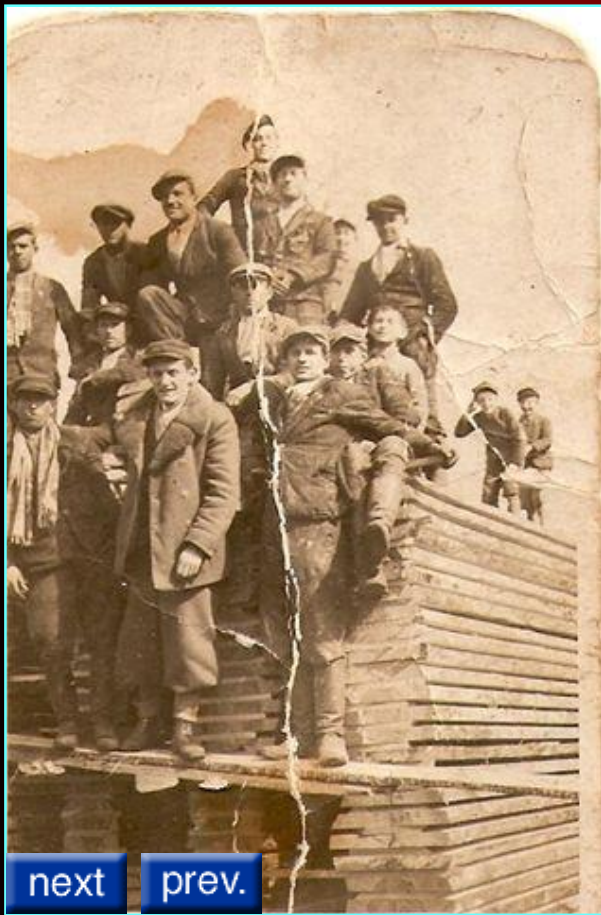
Mama, Hinde Fuks
Bashevis

משמאל אמי קיילה, מימין הינדה פוקס,
יושב אחיו של בשביס זינגר בילגוראיי
1920-25

Standing left my mother and
Hinde Fuks, sitting is Bashevis
Singer's brother, Bilgoraj about
1920-25

באדיבות משה שרף לזכר בני משפחת שרף מבילגוראיי

Courtesy of Moshe Sharf in memory of members of his family from Bilgoraj

[next](#) [prev.](#)

במנסרה – עומד במרכז משה שרף,
מסביב פועלים פולנים צולם ב 1938

משה שרף ואחותו גיטל ליד תחנת
קמח. מאחור בן דודו – אליעזר שרף

משה, אחותו גיטל ואחותו הקטנה
חיהלה' בחצר המנסרה של משפחתם

כל המצולמים היהודיים למעט משה שרף [או אם לא צוין אחרת] נספו בשואה

באדיבות משה שרף לזכר בני משפחת שרף מבילגוראיי

Courtesy of Moshe Sharf in memory of members of his family from Bilgoraj

משה שרף ליד תחנת החשמל
בבילגוראיי [האלקטרוברניה]

למטה - משה שרף, למעלה - איצ'ה
בכר ליד תחנת החשמל בבילגוראיי

משה שרף ואשתו ציפורה ז"ל במסיבה
השניים מצולמים בבילגוראיי, שניהם
עלו לישראל

באדיבות משה שרף לזכר בני משפחת שרף מבילגוראיי

Courtesy of Moshe Sharf in memory of members of his family from Bilgoraj

משמאל למטה - גיטל שרף אחותו של משה, כל היתר - חברותיה,
כולן מבילגוראיי, כל המצולמות נספו.

[next](#)

[prev.](#)

מימין - ציפורה, אשת משה שרף,
במרכז - גיטל אחותו, משמאל - וקסליכט
צולם במסיבה בבילגוראיי,

באדיבות משה שרף לזכר בני משפחת שרף מבילגוראיי

Courtesy of Moshe Sharf in memory of members of his family from Bilgoraj

מימין למעלה: איידל הורנדרקסלר, משה שרף, אישה מינוב לובלסקי, צוקר מטומשוב לובלסקי, רבקה טייטלבוים
[שרדה ועלתה לישראל], איצ'ה בכר, אחת משלוש אחיות לבית שטול.

[next](#) [prev.](#)

מימין למטה: וייצמן, ביירל שיץ, אחות שניה למש' שטול, לייבל הירשהורן, אחות שלישית לבית שטול, אחותו של
לייבל הירשהורן.

באדיבות משה שרף לזכר בני משפחת שרף מבילגוראיי

Courtesy of Moshe Sharf in memory of members of his family from Bilgoraj

[next](#)

[prev.](#)

מימין – הרש ינובר, למעלה – ליפא ליכטנשטיין, משמאל – חבר מינוב לובלסקי, למטה משה שרף

באדיבות משה שרף לזכר בני משפחת שרף מבילגוראיי

Courtesy of Moshe Sharf in memory of members of his family from Bilgoraj

ילדי משפחת שרף: מימין – משה שרף, אחותו אסתר, אחותו גיטל, אחיו ביירל, למטה – האחות הקטנה חיהלה' ובן דוד – יוסל שרף. משה היה הבכור מבין 7 ילדים, היו לו שלושה אחים ושלוש אחיות, כולם לבד ממנו נספו. [התמונה צולמה במנסרה של משפחת שרף בבילגוראיי]

next

prev.

באדיבות משה שרף לזכר בני משפחת שרף מבילגוראיי

Courtesy of Moshe Sharf in memory of members of his family from Bilgoraj

משה שרף מודד גזע עץ. מאחוריו נוצרי בילגוראיי שעבד
כמכונאי במנסרה של משפחת שרף, כשנכנסו
הגרמנים לעיירה הסתיר בתחילה את אביו של משה
[אברהם שרף הי"ד] ואחר כך הסגיר אותו לגרמנים וגרם
להרצחו.

[next](#) [prev.](#)

משה שרף במנסרה של משפחתו בבילגוראיי.

באדיבות משה שרף לזכר בני משפחת שרף מבילגוראיי

Courtesy of Moshe Sharf in memory of members of his family from Bilgoraj

מימין לשמאל: קרנץ, גיטל שרף\ טיירשטיין, אישה מיוזפוב, משה שרף, ציפורה שרף,
חזקל הרמן, איסר שרף

next

prev.

באדיבות משה שרף לזכר בני משפחת שרף מבילגוראיי

Courtesy of Moshe Sharf in memory of members of his family from Bilgoraj

next

prev.

מימין לשמאל: קרנץ, טייר, גבר לא מזוהה, חברה מיוזפוב, איסר שרף [בן דוד], גיטל שרף [אחות], אישה לא מזוהה, משה שרף, ציפורה שרף [אשתו], יושב מקדימה יחזקאל הרמן.

באדיבות משה שרף לזכר בני משפחת שרף מבילגוראיי

Courtesy of Moshe Sharf in memory of members of his family from Bilgoraj

גיטל שרף – אחותו של משה בחצר ביתם בבילגוראיי

מימין למעלה: צשל [איש החלוצ], קרנץ.
מימין למטה: הופמן, משה שטרקמן ומשה שרף

איסר שרף [בן דוד] ציפורה שרף ז"ל אשת משה

הרשמן שרולקה [בן-דוד] גיטל שרף [אחותו של משה]

next

prev.

באדיבות משה שרף לזכר בני משפחת שרף מבילגוראיי

Courtesy of Moshe Sharf in memory of members of his family from Bilgoraj

גיטל שרף [אחותו], ומשה שרף בבילגוראיי

תמונה עם ההגעה לארץ: משה וציפורה שרף, אמה של ציפורה והילדים שלמה [לימים מאמן נבחרת ישראל בכדורגל] והבת שרה.

משמאל לימין: ציפורה ומשה שרף וידידה בשם וקסליכט

[next](#)

[prev.](#)

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "The destruction of Bilgoraj"

חינקה'לע

בית הקברות היה כל עולמה, היא הרגישה בו יותר בבית מאשר בביתה. משרק מקיצה הייתה עם בוקר הייתה שמה מיד פעמיה לבית העלמין, אף שמרוחק היה, בפאתי העיירה. שם העבירה כמעט ימים שלמים, לא היה קבר שלא ידעה מי טמון בו, אפילו קברים מימים רחוקים. אם לא די בכך ידעה גם מתי יחול יום השנה של כל מנוחה ומנוח.

כשמישהו בעיירה נפל למשכב, מיהרו אל חינקה'לע ומשלמים היו לה בעבור שתלך לבקש על קבריהם של בני משפחת החולה בעבורו.

לפני שנים רבות הייתה חינקה'לע רבנית, ומלמדת הייתה ילדות תפילה.

בשנותיה האחרונות התעוורה חינקה'לע, מאז נעזרה בבנה יחידה אברהם – חיים'ל שיום ביומו הובילה לבית הקברות.

כשהיה מגיע מי לבית הקברות ביום השנה, כדי לפקוד את קבר בן משפחתו, היה ראשית דבר מתייצב אצל חינקה'לע, היא הובילה אותו היישר לקבר, הייתה מקישה על המצבה כמבקשת את תשומת לב הבר-מינן וקוראת בקול גדול: "שרה, שרה, ביתך פערל באה לבקרך"... גם כשהתעוורה ידע בדיוק איך להוביל כל אחד לקברי אבותיו ובני משפחתו.

[מתוך חורבן בילגוראיי עמוד 201]
תרגום מיידיש: ישראל בר-און

[next](#)

[prev.](#)

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "From the book 'The destruction of Bilgoraj'"

Chinkal'eh

The cemetery was her whole world. She felt there more at home than in her own home. Shortly after waking up in the morning she would head to the cemetery although it was far, at the outskirts of town. She spent almost full days there. There was not a single grave she did not know who is buried inside it, even graves from days afar. And if this isn't enough, she also knew the 'Yortzeit' of each deceased.

When someone became ill in town, people rushed to Chinkal'eh and pay her to go and beg on his behalf before his departed.

Years ago Chinkal'eh was a Rebbetsen, teaching girls how to pray.

In her last years she became blind and since then helped by her only son Avraham-Chaim'l who led her to the cemetery day by day.

Any person who would come to the cemetery to visit the grave of a family member first went to Chinkal'eh, and she led him straight to the grave. She would knock on the gravestone as if asking for the attention of the deceased, and call with a loud voice: "Sara, Sara, your daughter Pearl has come to visit you..." Even when she was blind she knew exactly how to lead every comer to his family's and ancestors' graves.

From 'The Destruction of Bilgoraj', p. 201

Translated by Daphna Brafman

[next](#)

[prev.](#)

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "From the book 'The destruction of Bilgoraj'"

בלימה'לע

בלימה'לע הייתה ראש נשות 'חברה-קדישא', בלעדיה לא נעשה דבר, לא היה יום בשנה בו לא הייתה עסוקה עד מעל לראשה במצוות. בעיקר דאגה לכלות עניות ולחולים. בראש מעיניה הייתה מצוות ביקור חולים, לראות כל חולה בעירה ולהביא לו משהו טעים להשיב נפשו.

גם בימי הכפור הקשים ביותר ובגשמי הזלעפות ראו את בלימה'לע הולכת בצעדים קטנים, עטופה בצעיף חורפי לבקר חולה. כששאלוה "מה לך שהולכת את בגשם השוטף?" הייתה עונה שעכשיו שוכב לו, לבדו - 'נעבעך', איש על מיטת חוליו, ומשום שדווקא בגשם הולכת היא, הריי שהשכר שישולם לה משמייים בגין תוספת הקושי יהיה גדול יותר...

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, ברחו בלימה'לע אל בנה איצ'ה ללוצק, ושם נספתה עם כל משפחתה בשנת 1943 בידי הרוצחים הגרמניים.

שושנה לרמן – מתוך 'חורבן בילגוראיי' עמוד 198.
תרגם מיידיש – ישראל בר-און.

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "From the book 'The destruction of Bilgoraj'"

Blimal'eh

Blimal'eh was the head of the Chevra Kadisha's (burial society) women. Without her, nothing was done. There wasn't a single day of the year in which she was not busy way above her head with mitzvas (good deeds). She took special care of poor brides and the sick. Top priority was the mitzvah of visiting the sick, to see every sick and bring them something tasty to restore their spirit.

In days of bad frost and torrential rain, Blimal'eh was seen walking in small steps and wrapped in a winter's shawl on her way to visit the sick. When asked "why are you going in this torrential rain?" she answered that the person is lying there 'Nebakh' (in a very bad shape) and since she makes the effort to go there despite the rain, the reward she will receive from above for the extra hardship will be bigger.

When Second World War broke, Blimal'eh fled to her son Itche in Kutsk and there, in 1943, she was murdered by the German murderers with all her family.

Shoshana Lerman- from 'The Destruction of Bilgoraj', p. 198
Translated into English by Daphna Brafman

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "From the book 'The destruction of Bilgoraj'"

חיים ברודער

כשצעיר היה בשנים עבד הוא כספר בעיירה איזביצה, ולמרות המרורים שעייירה זאת האכילה אותו במנות גדושות, המשיך לאהוב אותה עד למותו. שאיפתו הייתה לנסוע שוב לאיזביצה או לרוסיה בה היה חי אחיו: "עיר יפה היא רוסיה" נוהג היה לומר. ושני המקומות הללו היו "הערים" האהובות שנוהג היה לדבר עליהן תמיד.

בשלב מאוחר יותר חזר הוא לעיירת הולדתו עבד במספרה של אביו ואף עזר לו לנגן בחתונות ככליזמר. בכל חתונה, משרק מגיע היה אליה נהייה פתאום שמח, חצי מאנשיי העיר היו עומדים מעבר לחלונות, אך מנהג היה לאיש, מדיי פעם בעוד החתונה בעיצומה, נוהג היה לחטוף את כינורו ולהעלים מבעד לדלת האחורית, הציבור נוהג היה לעלוב בו ולקרוא לו "חיים ברודער ממזר".

כשנפטר אביו המשיך חיים להתגורר לזמן מה אצל אמו מלכה, תאוה יתרה הייתה לו לפשטידת תפוחי אדמה חמה [הייסע-באבעס] שאפתה לו אימו. משנודע פעם לחבורה שאמו של חיים מכינה לו פשטידה, החליפו הם בחשאי את השמן משמן מאכל לשמן קיק, הפשטידה עלתה אמנם יפה, וחיים לא פסק מלהלל את שמנוניותה, אולם בו בלילה כמעט שהשיב את נשמתו לבורא... מיני אז פסה תשוקתו למאכל זה מן העולם.

משמלאו לו ששים גמל בנפשו לשאת לו אישה, הוא כלל לא ידע מה מכינה לו החבורה. הוא לתומו חשב שדבר החתונה לא דלף לאוזני איש, אולם לחבורת הכליזמרים נודע שהוא עומד לנסוע להתחתן, הם נאספו על כליהם והסתתרו מאחורי ביתו, חיים נעור בבוקר, הכין את עצמו לקראת החתונה, ומשרק יצא מן הבית ועלה לעגלה, יצאו הכליזמרים לרחוב והחלו לנגן, אנשיי העיירה התאספו כולם, וכך ליוו את חיים אל מחוץ לעיירה.

חיים אהב את ביתו יותר מכל, הוא לא השתמש בחשמל מחשש שירעיד את הקירות.

כשזקן האיש אבדה ראייתו, נוהג היה להיאנח אנחות כבדות, כשנשאל מדוע הוא נאנח, ענה: "לו ידעתי שאתעוור הייתי מקדים לנסוע לרוסיה לראות את אחי", באחרית ימיו הביע צער על כי אינו יכול לראות את ביתו בפעם האחרונה לפני שילך לעולמו.

[מתוך חורבן בילגוראיי עמודים 211-212]

תרגום מיידיש: ישראל בר-און.

next

prev.

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "From the book 'The destruction of Bilgoraj'"

When he was young he worked as a barber in the town of Izvitsa. And although he had to put up with so much in that town, he continued loving it till the day he died. His wish was to travel to Izvitsa again or to Russia where his brother lived. "A beautiful town is Russia" he used to say. And these two places were his favorite "cities" he always talked about.

At a later stage he returned to his home town and worked in his father's barber shop and even helped him playing at weddings as a kleizmer. Every wedding was filled with joy as soon as he arrived there. Half of the town's people stood behind the windows. But the man had a habit- from time to time, while the wedding was going on, he would grab his violin and disappear through the back door. The public used to insult and call him 'Chaim Bruder is a Mamzer'.

Following his father's death, Chaim continued to live with his mother Malka. He had excessive craving for the hot potato pie his mother used to bake for him. When the band discovered that Chaim's mother prepares a pie for him, they secretly replaced the oil with castor oil. The pie looked good, and Chaim did not stop praising its oiliness, but on that same night he almost returned his soul to his creator... From that time on his craving for that dish ceased to exist.

At the age of sixty he desired to take a wife. He had no knowledge of what the band had in store for him. Naively he thought that the news of his wedding leaked to nobody's ears, but it was revealed to the kleizmer band that he is going to travel to his wedding and they gathered with their instruments behind his home. Chaim woke up in the morning, prepared himself for the wedding and, as he left the house and climbed on his wagon, all the kleizmers went out to the street and began playing. The town's people gathered and escorted Chaim out of town. Chaim loved his home more than anything else. He did not use electricity for fear that it will shake the walls.

As he got old he lost his eye sight. He used to sigh heavily. When asked why he sighed, he answered: "had I known that I'll become blind, I would have gone to Russia earlier to see my brother." In his latter days he expressed regret for not being able to see his home one last time before leaving this world.

From 'The Destruction of Bilgoraj' pp. 211-212

Translated into English by Daphna Brafman

Chaim Bruder

[next](#)[prev.](#)

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "The destruction of Bilgoraj"

יחזקאל'ע

תמיד היה צעיר ושמח, עוד לפני שנים רבות כששאלו אותו לגילו היה תמיד עונה "בן 35", ועד יומו האחרון לא היה בן יותר מ 35 שנים. אפילו בזמן מלחמת העולם הראשונה, שעה שבעיירה השתוללה הכולרה שעה שחיתנו את יחזקאל'ע עם נערה אילמת וכסגולה עשו זאת בבית הקברות, גם אז הלך לחופה שמח במנת חלקו.

בעיירה לא נערכה אף לא חתונה אחת שהוא לא נמנה על אורחיה משום שנוהג היה לבדר את המוזמנים בריקוד ובשירה. ובשירו נוהג היה לגלול את יחוס משפחתו: "יחזקאל'ע וויוטץ' – זה אני, מאיר'לע בוטש – זה אבי, חנה'ל'ע דו – זאת אמי, לייבעלע שובלסקי – זה דודי" וכך ממשיך היה ומונה בחרוזים את כל שושלת היוחסין של כל משפחתו.

יחזקאל'ע ניכר גם בזיכרון מעולה וזכר כל מרש שלציליו הובלו בני זוג לחופה בכל חתונה, אף שעברו כבר 40 שנה מאז נערכה.

[מתוך "חורבן בילגוראיי" עמוד 213]
תרגום מיידיש – ישראל בר-און.

[next](#)

[prev.](#)

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "From the book 'The destruction of Bilgoraj'"

Yekhezkele

He had always been young and cheerful. Years ago, when asked what his age is, he would already answer '35', and to his last day he was never older than 35. Even during World War One, when cholera was attacking town, and when Yekhezkele was getting married to a mute girl, and as a folk remedy they did it in a cemetery, even then he went to his Chuppah happy with his lot.

Not one wedding took place in town in which he was not an invited guest because he used to entertain the guests with songs and dances. And in his songs he used to roll up his family's lineage: "Yekhezkele Viotetch- that is me; Meirleh Botch- is my father; Channaleh Do- is my mother; Leibaleh Shovalski is my uncle" and with rhymes he continued naming all the family's dynasty.

Yekhezkele was also blessed with an excellent memory and remembered every march that accompanied each couple to the Chuppah in every wedding even if forty years had passed since it was performed.

מתוך הספר חורבן בילגוראי "From the book "The destruction of Bilgoraj"

גד'ל

[next](#)[prev.](#)

בצעירותו היה גד'ל עושה נפות והרוויח בקושי את פת לחמו, חכם גדול מעולם לא היה.

כשפרצה המלחמה הבולשביקית הפולנית גויס לצבא הפולני ונשלח לשצ'צ'ין. בתוך זמן קצר הביאו אותו בחזרה לעיירה כאחד שדעתו השתבשה. רץ היה ברחובות העיירה בבגדים קרועים ובלויים, מפשיט את עצמו בפרהסיה, עושה תרגילי סדר צבאיים וצווח "קומפנייה", מפעם לפעם עוצר, חובט בכף ידו על מצחו וממשיך במרוצתו.

בדבר אחד חנן אותו האל: בזיכרון אדיר לשמות. ולא היה אדם בעיירה שהצבעת עליו ושאלת את גד'ל מי הוא שגד'ל לא ידע את שמו.

[ה. פייגנבוים, מתוך "חורבן בילגוראי" עמוד 214]
תרגום מיידיש: ישראל בר-און.

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "From the book 'The destruction of Bilgoraj'"

Gedl

[next](#)[prev.](#)

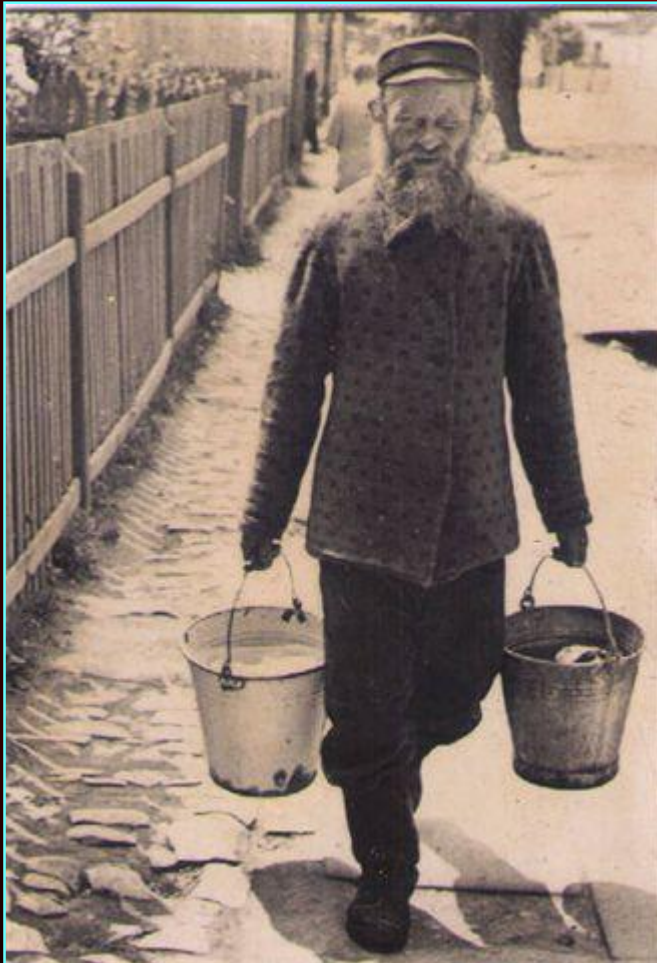
As a youngster, Gedl was making sieves and barely earning his living. Very wise he never was. When the Polish Bolshevik war broke, he was drafted to the Polish army and sent to Szczecin. Within a short time he is brought back to town as someone whose mind was disrupted. He was running in the streets with torn and worn out cloths, stripping himself in public, making military drill exercises and shouting 'compania'. From time to time he would stop, hit his forehead with the palm of his hand and continue running.

One thing God blessed him with- a great memory for names. And there wasn't a single person in town you pointed at and asked Gedl who he was and Gedl did not know his name.

H. Feigenboim, from 'The Destruction of Bilgoraj', p. 214
Translated into English by Daphna Brafman

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "From the book "The destruction of Bilgoraj"

שמעון'לע

[next](#)[prev.](#)

בשנותיו הצעירות היה חייט נשים, לא בדיוק, היה שוליה שבעיקר העביר את הבגדים הגמורים שהחייט תפר ללקוחותיו.

משרצו להרגיזו די היה לפלוט כלפיו, "שמעון, קרע את נעליך", או "שמעון, מעבירים את ביתך למקום אחר", הדבר היה משול לקללה והיה מוציאו מכליו ומטריף את דעתו. הדיירים שגרו בביתו לא הורשו על ידו להגיף את תריסי החלונות. "אני כאן בעל הבית" צועק היה ומגיף אותם בעצמו.

בשלב מאוחר יותר הוא זונח את מקצועו והופך להיות בן בית בבית רב העירייה, מוכן היה להקריב עצמו בעבור הרב והרבנית, ביטוי ההוקרה ששגור היה על לשונו היה "רבי, אתה בחור טוב". כשהלכה אמו לעולם שכולו טוב הביע את חרונו באומרו: "כך, מגיע לך... לא רצית לאכול... עכשיו תשכבי לך, תשכבי..."

בהמשך ניתק את קשריו, ופסקה ידידותו לרב ולרבנית, הוא עזב את ביתם, והחל להיות שואב ומוביל מים. ומדוע התחולל הברוגז בינו לבין הרב והרבנית? הדבר נשאר כסוד...

מתוך "חורבן-בילגוראיי" עמוד 215
תרגום מיידיש – ישראל בר-און.

מתוך הספר חורבן בילגוראיי" From the book "The destruction of Bilgoraj"

Shimoneleh

[next](#)[prev.](#)

In his youth, he was a women's tailor. Not exactly, he was an apprentice who mainly brought the finished clothes that the tailor made to his clients.

When people wished to anger him, it was enough to spit up to him, "Shimon, tear up your shoes," or "Shimon, your home is being moved somewhere else." This was like a curse and it used to drive him crazy.

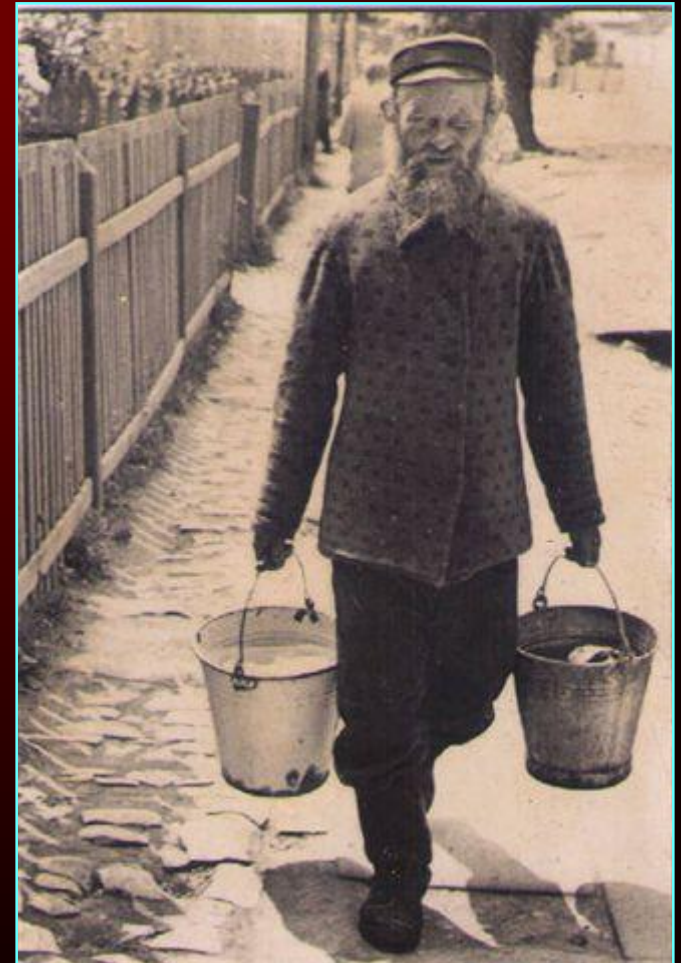
The tenants who lived in his house were not permitted by him to lock the window shutters. "I am the landlord here!" he used to shout and lock them by himself.

At a later stage he abandons his work and becomes a household member at the home of the town's rabbi, ready to sacrifice himself for the rabbi and the rabbi's wife. The appreciation phrase on his tongue was, "Rabbi, you are a good guy". When his mother passed away, he expressed his wrath by saying: "Here now, you deserve it... you didn't want to eat... now you lay down, lay down..."

Later he had cut off ties and his friendship with the rabbi and his wife was terminated. He left their home and became a water pumper and carrier. And why did this quarrel take place between him and the rabbi and his wife? The matter shall remain a secret...

From ' The Destruction of Bilgoraj' p. 215

Translated into English by Daphna Brafman

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "From the book 'The destruction of Bilgoraj'"

גיטל משה-איצ'יס

next prev.

גיטל משה-איצ'יס

גיטל משה-איצ'יס [גיטל של משה איצ'ה] מתעסקת הייתה במצוות, היא הכירה את כל האביונים בעיירה, ידעה מי נזקק למעט מרק, מעט קומפוט לחזק את נפשו, היכן ישנה יתומה ענייה שיש להכניסה לחופה וקידושין, מי העני שידו אינה משגת אפילו לכובע לכסות בו את ראשו או זוג מכנסיים, כל צרכי הנזקקים רבצו על ראשה.

ערב שבת, בחוץ ירד שלג רטוב, חשוך היה בחוץ וחלקלק, אצל הסבתה גיטל'ע בבית מואר היה, חם, והניקיון הגיע לכל פינות הבית, האבא איצ'ה חזר מהתפילה, בירך את הכל ב'שלוש-עליכם' מילא את הכוס ביין קידוש, והמתין לסבתא להצטרף אליו לקידוש, אבל היא הייתה עסוקה, הכינה משהו, ושמה את שהכינה בתוך סלסילה ונאנחה. אבא סימן לי להזמינה לשולחן, האב קידש והסבתה, דמעות בעיניה, ענתה אמן. היא לא הסבה לשולחן האוכל ורק אמרה: "חינקה'לע לא שלחה היום כדי לקבל מנת אוכל, אני חייבת לגשת אליה ולהביא לה אותו, לא אוכל עד שלא אעשה זאת". הבעתי באזני סבתי את דעתי שאם לא שלחה, כנראה שלא הייתה צריכה.

סבתה שמה בידיי חבילה ובידיה נטלה את סלסילת האוכל ושתינו יצאנו לרחוב החשוך המרוצף בקרח חלקלק. חינקה'לע גרה לא הרחק מהגשר, עלינו במדרגות

החשוכות ונכנסנו לביתה. בחדר בער נר של שבת. חינקה'לע הזקנה שכבה על המיטה, רעבה הייתה, בחלק האחר של הבית הסתובבו ילדים יחפים, על אף עיוורונה, הבחינה בנו וצעקה בשמחה: "גיטל'ע, ברוכה תהיי! סבתה הוציאה את החלות, מעט יין ודגים, אני יצאתי את הבית ממררת בבכי, סבתי הדביקה אותי, בנחת רוח אמרה לי: "בואי ילדתי, עכשיו כשלרעבים ירווח, נוכל גם אנו לאכול".

ילדי הרחוב מתעמרים היו בגד'לן, והוא בקרוס עליו עולמו, נוהג היה לקרוע את מלבושיו. מגיע היה לחלונה של גיטל'ע, ערום, והיא נוהגת הייתה לתת לו פרטי לבוש ומעט אוכל.

שיינדל פלאם נוהגת הייתה לעתים קרובות לשבת אצל גיטל'ע במטבח, סוחר מוורשה שהיה מתארח ואוכל בביתה, הבחין פעם בשיינדל והעיר שחברתה לא רצויה לו, ואין הוא חש בנוח לאכול כשהיא במטבח. גיטל ענתה לו: "לך לאכול לאן שרק תחפוץ, איני צריכה אותך כלל, הם: גד'לן, שיינדל, ואחרים צריכים אותי, ועבורם אני חייה..."

... אבל היטלר ימח-שמו, לא התחשב במעשים טובים, היא הושמדה עם בנה שמואל-אליהו ומשפחתו במיזאטש.

רבקה גולדשטיין מתוך 'חורבן בילגוראיי' עמוד 199

תרגום מיידיש – ישראל בר-און

מתוך הספר חורבן בילגוראיי "From the book 'The destruction of Bilgoraj'"

Gittel Moshe-Itche's

[next](#)[prev.](#)

Gittel Moshe-Itche's (Gittel of Moshe-Itche) was occupied with Mitsvas (good deeds). She knew all the poor in town, knew who was in need of some soup, some compote to strengthen his spirit, where is a poor orphan girl who needs to be brought under the Chuppa and Kidushin, who is the poor who cannot even afford to buy a hat to cover his head or a pair of pants. All the necessities of the needy were hanging over her head.

Sabbath eve, wet snow is falling outside, it was dark and slippery out there, at Grandmother Gittleh's there was light, warmth, cleanliness reached all corners of the home. Papa Itche has returned from prayer, greeted all with 'Shalom Aleichem' (peace be on you), filled the glass with Kiddush wine, and waited for grandma to join him for Kiddush. But she was busy. She was preparing something and put what she had prepared in a small basket and sighed. Papa signaled to me to invite her to the table, papa made the Kiddush and grandmother, tears in her eyes, answered 'Amen'. She did not sit at the meal's table and just said, "Chinkaleh did not send for food today, I must go and bring it to her. I will not eat until I do so." I expressed my opinion to my grandmother that if she hasn't done so, perhaps she didn't need any. Grandmother placed a package in my hand and in her hand she carried the little basket with food and we both went out to the dark street paved with slippery ice. Chinkaleh lived not far from the bridge. We climbed the dark steps and entered her home. A Sabbath candle was burning in the room. Old Chinkaleh was lying in bed,

hungry she was. In the other part of the home, barefoot children were running around. Despite her blindness, she noticed us and shouted cheerfully, "Gittleh, welcome!" Grandmother took out the challahs (bread for Sabbath), some wine and fish. I left the home sobbing, grandma caught up with me. With satisfaction she said to me: "Come my child. Now that the hungry are satisfied, we too can eat." Children of the street used to abuse Gedl'n and when his world was collapsing, he used to rip his cloths and come to Gittleh's window naked and she would give him some cloths and food.

Sheindl Flam often sat at Gittleh's kitchen. A merchant from Warsaw who used to stay and eat in her home noticed Sheindl once and stated that her company isn't welcome by him and that he does not feel comfortable to eat in the kitchen when she is there. Gittel responded to him: "go eat wherever you wish, I don't need you at all. They, Gedln, Sheindl and others need me, and for them I live"...

...But Hitler, may his name be obliterated, did not consider the good deeds. She perished with her son Shmuel-Eliahu and his family in Mizatch.

Rivka Goldshtein from 'The Destruction of Bilgoraj', p. 199

Translated into English by Daphna Brafman

גיטל משה-איצ'ים